

זרע שמשון המפואר

עם פירוש פרי שמשון

קובץ דרושים ערבים ומתוקים,
מרגליות זוהרות באור יקרות, מתורת רבינו
סיני ועוקר הרים, הפועל ישועות בקרב הארץ.
רבינו החיד"א וגדולי הדורות העידו עליו גדולות ונצורות.

המקובל האלקי החכם
רבי שמשון חיים נחמני זיע"א
בן רבי נחמן מיכאל זיע"א

מחבר הספרים הקדושים
'תולדות שמשון' ו'זרע שמשון'
אשר בירך והבטיח בני חיי ומזוני טבי ללומדים בתורתו,
ורבים נושעו בזכותו בכל מילי דמיטב.

בוס ישועות

ליקוט מהמחברים זי"ע אשר אמרו שהלימוד
בספריהם פועל ישועות, ומהמחברים זי"ע
שנפטרו ללא זש"ק וטמנו כוחם בספריהם,
העוסקים בתורתם זוכים לישועות כמפורסם.

ל"ז האון המקובל חסידא קדישא
רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע
לפמוד - להענינו - להודיענו.

שם ושארית לדברים

גליון ת"ק | פרשת במדבר

ואלא כולם אהרית יחד

פרשת במדבר חידוש ה

בענין קדושת ועבודת הבכורות והלויים

אֲבָחֻהוּ כְּהִדִּין פְּרִבִּיטָא (-בלן) שְׁהוּא מְשֻׁטֵּף אֶת
הַמְרַחֵץ וְאַחַר כֵּן מְרַחֵץ אֶת בְּנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ, כֵּן
לָמָּה יֵצֵא עֲשׂו תַחֲלָה וְכו', נִכְדִי שִׁיֵּצֵא הוּא
וְיֵצֵא סְרִיתוֹ עִמּוּ]. וְאִם כֵּן, אֲדַרְבָּא הַבְּכוֹר
טַפִּי גִרַע.

עד שהיה זוהמא הבכור יותר חשוב

וַיֵּשׁ לומר, דְּאִין הָכִי נִמְי שֶׁהַבְּכוֹר יֵשׁ לוֹ מִתַּחֲלַת
הַבְּרִיאָה יוֹתֵר חֲשִׁיבוּת, אֲלֵא שֶׁשִּׁשְׁקִלְקֵלָה
חֲנוּה וְהִטִּיל בִּהּ הַנֶּחֱשׁ זֶהְמָא, נִתְקַלְקְלוּ הַדּוֹרוֹת
הַבָּאִים וְנִפְגְּמוּ, וּבִפְרָט הַבָּנִים בְּכוֹרִים
שֶׁשְׂוֹאֲבִים זֶהְמַת אֲמוֹתָם. אָמְנָם אַחֵר כֵּן
בְּשַׁעֲבוּד מִצְרִים נִטְהָרוּ אִף עַל פִּי שְׁלֹא נִפְסְקָה
הַזֶּהְמָא לְגַמְרֵי עַד מַעֲמַד הַר סִינִי כְּנֹדַע' (שַׁבַּת
קמ"א), וְכִמּוֹ שֶׁכָּתְבוּ רַב מִפְּרָשֵׁי הַתּוֹרָה וּבִכְלָלָם
הַזֶּרַע בְּרֹךְ פְּרִשְׁת שְׁמוֹת (שְׁמוֹת רַשְׁיוֹן ד"ה טַעַם הַד'),
דְּסִבַּת שַׁעֲבוּד מִצְרִים הָיָה לְזַכֵּךְ אוֹתָם בְּכוֹר
הַבְּרִזָּל, כִּדִּי שִׁיֵּהִיו עֲלִילִים (-מוֹכְנִים) לְקַבֵּל
הַתּוֹרָה, שְׁעַל יְדֵי חֲטָא אָדָם הָרִאשׁוֹן נִכְנָסָה
זֶהְמָא בְּכָל הַדּוֹרוֹת וְהַצְרַכּוּ לִירֵד מִצְרִים לְזַכֵּךְ
הַחֹמֶר בְּכוֹר הַבְּרִזָּל, וּבְמַעֲמַד הַר סִינִי פְסְקָה
מְכַל וְכָל, עכ"ל.

מי שאין לו זוהמא הוא מקריב

וְאִין הָכִי נִמְי, שֶׁשִּׁשְׁנֹלָד יַעֲקֹב עֲדִין לֹא פְסְקָה
הַזֶּהְמָא, וּמִשּׁוֹם הָכִי יֵצֵא עֲשׂו תַחֲלָה
כִּדְלַקְמֵן בְּסֻמוֹךְ. וּבַדּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ
מִקְרִיבִים הַצְדִּיקִים שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, לְפִי שְׁעַל
יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים הָיוּ מִטְהָרִים מִזֶּהְמָתָם,
כְּגוֹן שֶׁתִּשְׁלֹא הָיָה בְּכוֹר כָּלָל, וְכֵן שֵׁם בֶּן נָח,
אֲלֵא שֶׁהָיוּ הַיּוֹתֵר חֲשׁוּבִים.

מִדְּרַשׁ רַבָּה (במדב"ר ד, ח) עַל פְּסוּק (במדב"ר ג, מה)
'קַח אֶת הַלְוִיִּם', לָמָּה צִוָּה הַקֹּדֶשׁ
לְפָדוֹת בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל בְּלוִיִּים, שֶׁמִּתַּחֲלַת בְּרִיתוֹ
שֶׁל עוֹלָם הָיוּ הַבְּכוֹרוֹת מִקְרִיבִים, אָדָם
הָרִאשׁוֹן הַקָּרִיב שֶׁהָיָה בְּכוֹרוֹ שֶׁל עוֹלָם וְלִבֵּשׁ
בְּגָדֵי כְהֻנָּה, כִּיּוֹן שֶׁמֵּת אָדָם מִסֵּרן לִשְׁת, וְשֵׁת
לְמִתּוֹשְׁלָח, וּמִתּוֹשְׁלָח לְנָח, וְנָח לִשְׁם, וְכִי שֵׁם
הָיָה הַבְּכוֹר וְהָלֹא יָפֵת הָיָה הַבְּכוֹר, אֲלֵא לְפִי
שֶׁשִּׁשְׁלָשֶׁת אָבוֹת יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ וְכו', עכ"ל.

קֹשֶׁה (קושיה א'), דִּמְכָאֵן מִשְׁמַע שֶׁקִּדְשַׁת
הַבְּכוֹרוֹת הָיְתָה מִתַּחֲלַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם,
וְהַפְּתוּב אוֹמֵר (במדב"ר ג, יג) 'כִּי לִי כָל בְּכוֹר בְּכִנִּי
יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל בְּכוֹר
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי', שֶׁנֶּרְאָה
שֶׁקִּדְשַׁת הַבְּכוֹרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לֹא הִתַּחֲלָה
אֲלֵא בִּיצֵאת מִצְרַיִם שֶׁהָיָה בְּכוֹרֵיהֶם.

בירור האם הבכור הוא חביב או גרוע

וְנִקְדִּים מִדְּרַשׁ (שמו"ר טו, כז) עַל פְּסוּק (שְׁמוֹת יב, ב)
'הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם' וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: דְּבָר
אַחֵר, 'בְּנֵי בְכָרִי יִשְׂרָאֵל' (שְׁמוֹת ד, כב), אָמַר
הַקֹּדֶשׁ לְפָרְעָה אִי אֶתָּה יוֹדַע כִּמָּה חֲבִבְתִּי
הַבְּכוֹרוֹת שֶׁכָּתְבְתִּי בְּתוֹרָתִי (דְּבָרִים טו, יט) 'לֹא
תַעֲבֹד בְּבֹכֶר שׁוֹרְךָ', וְכָל הָעוֹבֵד בָּהֶם דִּין הוּא
שִׁילָקָה. וְקֹשֶׁה (קושיה ב'), שֶׁפָּרְעָה הָיָה יָכוֹל
לְתַרְץ וְלומר אֲדַרְבָּא יֵשׁ לִי רֵאִיָּה לְהַפֵּךְ,
דְּבִמְדַּרְשׁ רַבָּה פְּרִשְׁת תּוֹלָדוֹת (ב"ר סג, ח)
אֲמַרְיִן, לָמָּה יֵצֵא עֲשׂו תַחֲלָה, כִּדִּי שִׁיֵּצֵא הוּא
וְיֵצֵא סְרִיתוֹ (-הַטִּינוֹף שְׁלוֹ) עִמּוּ, אָמַר רַבִּי

פרי שמעון

א. קח את הלויים תחת כל בכור בכני ישראל ואת בהמת הלויים תחת בהמתם והיו לי הלויים אני ה'.
ב. דוקא שם שיצאו ממנו זרע צדיקים, זכה להיות הכהן, ולא יפת הבכור.
ג. ואחר כך יצא יעקב בלא פסולת.
ד. שאז פסקה לגמרי.

היות שישראל נטהרו הבכור חשוב יותר

ומעתה הקב"ה שלח לומר לפרעה 'בני בכרי ישראל', כלומר שעתה ישראל נטהרו מזהמתם וראויים להקרא בנים, ועוד מאחר שנטהרו הם בכורים שנשארו בהם החשיבות הראוי לבכור, כדכתיב (תהלים פט, כח) 'אף אני בכור אתנהו' שהוא לשון חשיבות¹. שהרי הטעם שהבכורות מקריבים, על כרחך צריך לומר לפי שהיו יותר חשובים, שהרי כשהקטן שבאחים היה יותר חשוב היה הוא המקריב כמו שמצינו בשם בן נח (תירוצ קו' ב').

המצריים כשפו בבכוריהם שסברו שישראל הם בכורים לגריעותא

ואיתא בזהר (ח"ב לו, ב) על פסוק (שמות יב, כט) 'ויהי בחצי הלילה' שהמצריים קשרו בכוריהם בקלפה וקשרום לעילא בכל אינון מדרגין כדי שלא יצאו ישראל ויהיו אסורים שם לעולם, והקב"ה אפיל דרגין עלאין ותתאין ותבר כל אינון קלפין וכו', עכ"ל. ולכן הקב"ה רצה להודיע כח גבורתו ויזכר עשה לנפלאותיו² (תהלים קיא, ד) כי 'אין עוד מלבדו' – אפלו בשפיים (דברים ד, לה; חולין ז, ב), הואיל שהמצריים נשתעבדו בישראל שנקראו בכורים, בחשבכם שאדרבא הבכור גרוע טפי לפי ששואב זהמת אמו. וכן יעקב שהיה אביהם של ישראל, אף על פי שלא היה

ראשון ללדה, מכל מקום היה ראשון ליצירה כמו שפרש רש"י על פסוק (בראשית כה, כו) 'ואחרי כן יצא אחיו'. ומחמת סבא זו עשו כשופים בבכוריהם, כדי שלא יטהרו הבכורים של ישראל מעולם הואיל שהם שואבים ביותר זהמת אמן, ועוד כדי לקשר ולעכב שם את ישראל שלא יצאו מעולם.

הוסיף קדושה בבכור ישראל כדי להקנות שיני המצריים

משום הכי לאחר שהקב"ה קלקל וסתר כל הכשופים והרג בכוריהם, הפליא והגדיל לקדש את בכורי ישראל להקנות את שני המצריים, שלא די שנטהרו כל ישראל שנקראו בכורים אלא אף אותם שהיו בכורים נתוסף בהם קדשה גדולה יותר משאר ישראל. ולכן צוה להם מיד פרשת קדש לי כל בכור וכו' (שמות יג, ב), ונתקיים בהם הפסוק (ישעיה מג, ד) 'מאשר יקרת בעיני נכבדת ואני אהבתיך ואתן אדם תחתיד' שנפדו ישראל ובכוריהם במיתת בכורי מצרים. וכן איתא במדרש (ב"ר טו, יא) על פסוק 'החדש הזה לכם', הוציאם משעבוד לגאולה שנאמר (ירמיה נ, לד) 'גאלם חזק ה' צבאות שמו' לכך קבע להם שמחה, נפרע מאויביהם עליהם שנאמר 'ואתן אדם תחתיד' עכ"ל. וזה שאמר הכתוב 'כי לי כל בכור וכו'

פרי שמשונו

ה. לכן נאמר 'בני בכורי ישראל', כלומר שיש להם שתי מעלות. א, שהם קרוים בנים. ב, שיש בהם החשיבות הראויה לבכור. ו. מתורץ, שלפני חטא אדם הראשון היה מעלה לבכור שהוא הראשון, ואז הקרבת הקרבנות היתה שייכת לבכורות, אך לאחר החטא יש לו לבכור חסרון שהוא לוקח זוהמתאמו. ובלידת עשיו ויעקב שעדיין היה זוהמא, היה גריעות לעשיו שלקח זוהמתאמו מחמת שהוא היה הבכור. ולאחר הזיכור של ישראל בשעבוד מצרים, נטהרה הזוהמא מישראל ובכוריהם, וזוהרה החשיבות לבכורים. וראה עוד להלן. ז. המצרים קשרו את בכוריהם בכל המדרגות העליונות שבקליפה, והקב"ה הפיל והכניע את המדרגות העליונות והתחתונות ושבר את כל אותם קליפות. [עיי' במגילת אסתר חידוש ז, שרבינו מבאר בשם הספרים, שעל ידי ששולטים בבכור, שולטים בכל מי שבא אחריו]. ח. לכן שריו שיעקב הוא בגדר בכור ששאב זוהמתאמו, ויכולים לשלוט בישראל על ידי הכשופים שעשו בבכוריהם. ט. כלומר, מלבד עצם החשיבות שהיתה להם מברית העולם, שחזרה עכשיו לאחר טהרת הזוהמא על ידי הזיכור במצרים, נוסף גם קדושה לבכורות. י. לשון הפסוק: קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא. ולהלן (פסוק טו): ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו ויהרג ה' כל בכור בארץ מצרים מבכר אדם ועד בכור בהמה על כן אני זבח לה' כל פטר רחם הזכרים וכל בכור בני אפדה. דהיינו, שלאחר שהרג ה' את הבכורות של מצרים, אז הוסיף קדושה לבכורות ישראל מלבד החשיבות שחזרה להם מפני שפסקה הזוהמא.

א. הבכורות יכלו לעבוד ועיקר העבודה לשבת לוי

ויש לומר, שאין הכי נמי שאם לא היו חוטאים, הבכורות היו קדושים לעבודה, אבל לא היו זוכים בכ"ד מתנות כהנה שאלו אינם ראויים אלא לשבט לוי דוקא. ואין הכי נמי שעקר העבודה והקרבנות היתה בפכהים^{טו} אלא שאף הבכורות יהיו ראשים לעבוד עבודה במקום שאין כהן, או להקריב קרבנות שלהם, ולאחר שחטאו נפסלו לגמרי.

ב. הבכורות היו מקריבים עד הכניסה לארץ ואח"כ רק הלויים

אי נמי, אם לא חטאו בעגל, היו מקריבים הבכורים עד שיבאו אל הארץ, שהרי מצות פדית הבכורים לא נהגה בנולדים במדבר, שהרי 'וכל בכור אדם בבנין תפדה' כתיב בפרשת 'ויהי כי יבאך' וכו' (שמות יג, ג). אמנם לאחר שחטאו החליפם בלויים וצוה בפדיון העודפים, ועין פרוש הרמב"ן פרשת בא (שמות יג, א).^{טז}

ביאור מדרש תמוה

ולפי דרך זה נבין מדרש תמוה (שמו"ר טו, כז) על פסוק החזק הזה לכם^{יז}, דבר אחר בנים

ביום הכתי כל בכור בארץ מצרים אז דוקא 'קדשתי אותם לי' שהוספתי בהם קדשה, שמתחלה היתה העבודה בבכורות לשם גדלה בלבד ולא לשם קדשה (תירוצ קר' א')^{יח}.

שתי תירוצים בקו' שהרי שבט לוי נבחר מקודם

ולפי דרכנו נתרץ קשית העולם, שמכאן^{יט} נראה שלפי שישראל טעו בעגל, משום הכי נבחרו הלויים לעבודת ה' תחת בכורי ישראל, דשמע מינה שאם לא היו חוטאים הבכורות, היתה העבודה בהם ולא בשבט לוי. והרי קיימא לן שיעקב הפריש לוי למעשר מכל בניו, ושבט לוי לעולם היה בחלקו של מקום 'אני חלקך ונחלתך' וכו'^כ (במדבר יח, כ). ואף המצריים לא נשתעבדו בשבט לוי, מפני שהיו יודעים שהם חלק ה', שאפשר שהיו מקבילים כך כדאיתא במדרשים^{כא}. ועוד שפרש רש"י על פסוק (בראשית כט, לד) 'על כן קרא שמו לוי', ששלה הקב"ה גבריאל והביאו לפניו וקרא לו שם זה [ונתן לו עשרים וארבע מתנות כהנה], ועל שם שלוהו במתנות קראו לוי^{כב}, עכ"ל.

פרי שמשון

יא. מתורץ, שאכן בבריאת העולם היו הבכורות חשובים, ולאחר החטא שהיה זוהמא, היו הבכורות פחות חשובים מפני שלקחו זוהמת אימם, אמנם עתה שישאל חזקתו ונפסקה מהם זוהמא, אדרבה יש לבכור מעלה של חשיבות. וכדי להקוות שיני המצריים שסברו למנוע על ידי בכוריהם טהרת ישראל ועבודת הקרבנות על ידי הבכורות, לכך, אדרבה הקב"ה קדשם ביום זה יותר. יב. מדברי המדרש המובא לעיל, וראה בפסוק (במדבר יג, ב): ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי הלויים. יג. ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל. וברבינו בחיי (במדבר יח, יט): ממה שאמר (שם פסוק כ) 'אני חלקך ונחלתך', וכו', ונחלת הלוי הוא 'המעשר' שהוא רמז אל העשירית, ומזה אמר (שם פסוק כא) 'ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה', וכן נמצא לוי בן יעקב שהיה עשירי בבנים, שהרי כתוב (בראשית כח, כב) 'וכל אשר תתן לי עשר אנעשרנו לך', אפילו מבניו נתן מעשר להקב"ה, והעשירי הוא קדש. יד. ראה בשמות רבה (טז, על הפסוק (שמות ה, ד): ויאמר אליהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו לכו לסבלותיכם: אמר רבי יהושע בן לוי שבתו של לוי פנוי היה מעבודת פרך, אמר להם פרעה בשביל שאתם פנוים אתם אומרים 'לכה ונזבחה לאלהינו', לכו לסבלותיכם'. ובפרשת דרכים (דרוש רביעי): זה לשון רז"ל במדרש (אין מקורו ידוע), לפי שצפה הקדוש ברוך הוא שהיה עתיד שבת לוי לעבודת ה', לפיכך לא ניתן בשעבוד פרעה, עד כאן. טו. ומכאן ראינו נוספת, שיעקב כבר ידע ששבט לוי יעבוד בבית המקדש ויקבל על כך מתנות. וקשה, אימתי נבחרו הלויים, האם מיום הולדו של לוי אביהם, או רק בעת שחטאו הבכורים בעגל. טז. לכן ראוי שהם יקבלו המתנות. יז. זה לשון: 'וזה כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני' - בעבור כי מצות פטר חמור איננה נוהגת אלא בארץ. ועל דרך הפשט 'קדש לי כל בכור' וכו', ולא צוה להם עתה פדיון עד שהחליפם בלויים וצוה בפדיון העודפים (במדבר ג, מז), אבל המצוה בנולדים לא נהגה במדבר, וצוה כי כאשר יבאו אל הארץ תנהגו באדם ובבהמה ובפטר חמור וצוה בפדיונם לדורות. יח. ומפרש שם הפסוק 'בני בכרי ישראל'.

בכור בהמה הוא ראייה שיש סוד בחבוב הבכורות

אֵלָא שֵׁישׁ לְדַקֵּק עַל הַמִּדְרָשׁ הַנִּלְ, אֲמַאי נִקְט
רֹאֵיהָ שֶׁל בְּכוֹרוֹת בְּהֵמָה^כ, הִיָּה לוֹ לֹאמַר
שֶׁחֶבֶב הַבְּכוֹרוֹת "מִפְּנֵי שֶׁהַעֲבוּדָה בְּבָכוֹרוֹת",
שֶׁכֵּן יַעֲקֹב נָתַן נִפְשׁוֹ עַל הַבְּכוּרָה מִפְּנֵי הַעֲבוּדָה.
אֵלָא לְפִי שֶׁפָּרְעָה הִיָּה רוֹאֶה שֶׁעֲתִידִין
יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת עֲגָל בַּמִּדְבָּר כְּמוֹ שֶׁאָמַר לָהֶם
(שְׁמוֹת י, י) 'רְאוּ כִי רָעָה נִגְדָה פְּנִיכֶם, וּמַעֲשֵׂה
הָעֲגָל וְאֵילָךְ מֵאִס בְּבָכוֹרוֹת לְפִי שֶׁלֹא הָיוּ
רְאוּיִים לַעֲבוּדָה הוֹאִיל שֶׁעָבְדוּ עֲבוּדָה זָרָה,
מִשּׁוּם הִכִּי אִם הִיָּה אוֹמֵר לוֹ שֶׁחֶבֶב אֶת
הַבְּכוֹרוֹת מִפְּנֵי שֶׁהַעֲבוּדָה בָּהֶם, לֹא הִיָּה מְקַפֵּיד
כְּלוּם לְשַׁלַּח יָד בָּהֶם^כ. לָכֵן אָמַר לוֹ מִפְּנֵי
שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה (דְּבָרִים טו, יט) 'לֹא תַעֲבֹד בְּבָכֹר
שׁוֹרְךָ, דֹּאֲפְלוּ עַל בְּכוֹר בְּהֵמָה חֶבֶב עָלָיו, דְּשִׁמַּע
מִינָה שֶׁחֶבֶב הַבְּכוֹרוֹת אֵינוֹ תְּלוּי בַּעֲבוּדָה אֵלָא
סוּד פְּרָטִי יֵשׁ בּוֹ וּמִכָּל שֶׁכֵּן עַל יִשְׂרָאֵל^כ.

שֶׁל מִי שֶׁנִּטַּל הַבְּכוּרָה^י וְזֶהוּ 'בְּנֵי כְּכָרִי
יִשְׂרָאֵל'. וְהוּא תְּמוּנָה מֵה בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ.

בִּימֵי יַעֲקֹב פִּסְקָה זוֹהֶמָא

אֲמַנְם בְּפֶרֶק כ"ב דְּשַׁבַּת (קמ, א) אָמְרִינֵן יִשְׂרָאֵל
שֶׁעָמְדוּ בְּהָר סִינַי פִּסְקָה זְהֵמְתָם וּפְלִיגָא
דְּרַבִּי (חִיָּא בַר אֲבָא) [אֲבָא בַר כְּהֵנָא] דֹּאֲמַר
עַד שְׁלוּשָׁה דוֹרוֹת לֹא פִּסְקָה זְהֵמָא מֵאֲבוֹתֵינוּ,
אֲבָרְהָם הוֹלִיד וְכו', יַעֲקֹב הוֹלִיד שְׁנַיִם עֶשֶׂר
שְׁבָטִים שֶׁלֹא הִיָּה בָּהֶם שׁוּם דְּפִי. נִמְצָא
שֶׁבִימֵי יַעֲקֹב פִּסְקָה זְהֵמָא. וּלְפִי שֶׁפָּרְעָה הִבִּיא
רֹאֵיהָ שֶׁלֹא יֵשׁ (-שְׂאִינ) קִדְשָׁה בְּבָכוֹרִים, מִפְּנֵי
שֶׁעָשׂוּ נוֹלַד רֹאשׁוֹן כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב לְמַעֲלָה, לָכֵן
אָמַר לָהֶם 'בְּנִים שֶׁל מִי שֶׁנִּטַּל הַבְּכוּרָה'
שֶׁפִּסְקָה בְּיָמָיו הַזֶּהֱמָא, וְלֹא נוֹלַד רֹאשׁוֹן - כְּדִי
שִׁיקַח עֲשׂוֹ תְּשׁוּלֹם הַזֶּהֱמָא, וְאִם כֵּן יִשְׂרָאֵל
קִדּוּשִׁים הֵם שֶׁהֵם בְּכוֹרִים וְאִתָּה שְׁלַחַת יָדָךְ
בָּהֶם וְרֹאוי אִתָּה לְלָקוֹת (הַמִּשְׁךְ הַמְדַּרְשׁ שֵׁם)^כ.

סיכום החידוש:

חֹוה שְׁבֵאָה זוֹהֶמָא לַעֲלוֹם, נִהִיָּה חֶסְרוֹן לְכוּלָם וּבִפְרֵט
לַבְּכוֹרוֹת מַחֲמַת שְׁלוֹקִים זוֹהֶמָת אִמָּם כִּנ"ל לְגַבִּי
עֲשִׂיו. וּמֵאָז, הַצְדִּיקִים שֶׁנִּטְהָרוּ מִזְוֵהֶמָתָם הֵם אֵלוֹ
הַחֲשׁוּבִים שֶׁהִיוּ מְקַרְבִּים וְלֹא דוֹקָא הַבְּכוֹרוֹת.

וְהַמְצִרִים שִׁידְעוּ מִזְוֵהֶמָת הַבְּכוֹרוֹת, קִשְׁרוּ
בְּכוֹרֵיהֶם בְּקִלְפָה כְּדִי לִמְנוֹעַ טוֹהַר בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל
וְטוֹהַר כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאוּ 'בְּכוֹר', וּסְבָרוּ לִפְגוּם גַּם
בְּבַחֲנִית יַעֲקֹב שֶׁהִיָּה אֲצִלוֹ בַּחֲנִית בְּכוֹרָה מִפְּנֵי שֶׁהִיָּה
רֹאשׁוֹן לִיצִירָה. וּבִכֵּן יִמְנְעוּ מִיִּשְׂרָאֵל לְצַאת מִמִּצְרַיִם.
וְלֹאחֵר שֶׁהִזְדַּכְּכוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם וּנְטָהֶרָה

יִבּוֹר לְגַבִּי קִדּוּשַׁת הַבְּכוֹרוֹת, שֶׁמַּהֲפִסּוּקִים
אֲצִלְנוּ מִשְׁמַע שֶׁהוֹקְדָשׁוּ רַק בִּיצִיאַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִמִּצְרַיִם, וְאִילוֹ מִהַמְדַּרְשׁ מִשְׁמַע שֶׁמֵּאָז בְּרִיאַת
הָעוֹלָם. וְיוֹקֵדָם בִּיבּוֹר נוֹסֵף, הָאִם בְּכוֹר הוּא מַעֲלָה
אוֹ חֶסְרוֹן. שֶׁמִּמְדַּרְשׁ בִּפְרִשְׁתָּ בֹא מִשְׁמַע שֶׁהוּא
מַעֲלָה וְלִכֵּן דוֹקָא הֵם רְאוּיִים לְהַקְרִיב הַקְּרִבָּנוֹת,
וּמִמְדַּרְשׁ בִּפְרִשְׁתָּ תוֹלְדוֹת מִשְׁמַע שֶׁהִיָּה חֶסְרוֹן
לַעֲשִׂיו בְּבָכוֹרָה, שֶׁלִּקַּח הַזְוֵהֱמָא שֶׁל אִמּוֹ.

אֵלָא, שֶׁאִכּוֹן בְּבִרְיאַת הָעוֹלָם הִיָּה מַעֲלָה
וּחֲשִׁיבוֹת לַבְּכוֹרוֹת וְהֵם הַקְּרִיבּוֹ, אֵךְ לֹאחֵר שֶׁקִּלְקֵלָה

פרי שמשינו

יט. הִיָּינוּ יַעֲקֹב שֶׁנִּטַּל הַבְּכוּרָה מִעֲשִׂיו. כ. בְּדוֹקָא נוֹלַד יַעֲקֹב אַחֵר עֲשִׂיו, כְּדִי שֶׁעֲשִׂיו הַבְּכוֹר יִטּוֹל הַזְוֵהֱמָא, וְרַק אַחֵר מִכּוֹן נִטַּל יַעֲקֹב אֶת
הַבְּכוּרָה, כְּדִי שִׁיְהִיָּה לוֹ רַק הַמַּעֲלָה שֶׁל הַבְּכוּרָה וְלֹא הַחֶסְרוֹן שֶׁל הַזְוֵהֱמָא. כֹּא. זֶה מֵה שֶׁאָמַר מִי שֶׁנִּטַּל הַבְּכוּרָה, וְלֹא "יַעֲקֹב", כְּדִי שִׁיְהִיָּה
לִיעֲקֹב מַעֲלַת הַבְּכוּרָה לְלֹא הַחֶסְרוֹן שֶׁל הַזְוֵהֱמָא. וְנִמְצָא שֵׁישׁ לִיִּשְׂרָאֵל מַעֲלָה בִּכְךָ שֶׁהֵם בְּכוֹרִים, וְלֹא כְּפִי שֶׁהִיָּה עַד פְּסִיקַת הַזְוֵהֱמָא, שְׁמִי שֶׁהִיָּה
בְּכוֹר, הִיָּה זֶה חֶסְרוֹן שֶׁאֲצִלוֹ הִיתָה יוֹתֵר זוֹהֶמָא. כב. לְשׁוֹן הַמְדַּרְשׁ: דְּבַר אַחֵר, בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל בָּנִים שֶׁל מִי שֶׁנִּטַּל אֶת הַבְּכוּרָה. דְּבַר אַחֵר,
בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפָרְעָה הָרַשָּׁע אִי אִתָּה יוֹדַע כְּמָה חֲבַבְתִּי אֶת הַבְּכוּרָה שְׁכַתְּבִי בְּתוֹרָתִי (דְּבָרִים טו, יט) 'לֹא תַעֲבֹד בְּבָכֹר
שׁוֹרְךָ', וְכֹל מִי שֶׁהוּא עוֹבֵד בּוֹ לֹקָה, וְאִתָּה שְׁלַחַת יָדָךְ בְּבָכֹרִי דִּין הוּא שְׁתַּלְקָה וכו'. [לְהֵלן נִדְרַשׁ גַּם הַפִּירוּשׁ הַשְּׁנִי שֶׁל הַמְדַּרְשׁ, כִּהְמִשְׁךְ לְפִירוּשׁ
הָרֹאשׁוֹן. וְכֹמָה פְּעָמִים מִצָּאנוּ כִּזְאת בְּסִפְרֵי רַבִּינוּ]. כג. נִמְצָא שֶׁדְּבָרֵינוּ 'רְאוּ כִי רָעָה' יִכַּל לְכַלּוֹל גַּם מִשֶּׁהַבְּכוֹרוֹת עֲבָדוּ בַּעֲגָל, וְאִין לְפָרְעָה
סִיבָה לְהוֹצִיאֵם עֲכָשִׁיו. כד. וְיִתְכַן שֶׁזֶה גַּם מְרוֹמַם בְּפִסְקוֹ בִּפְרִשְׁתָּנוּ 'כִּי לִי כֵל בְּכוֹר בְּכֵנִי יִשְׂרָאֵל בְּקֶדֶם וּבְבִקְחָה', שֶׁהַבְּכוּרָה בְּהֵמָה מוֹכִיחָה,
שְׁחִיבּוֹת הַבְּכוּרָה בְּאִדָּם אֵינָה מַחֲמַת עֲבוֹדָתָם, אֵלָא יֵשׁ בְּזֶה סוּד.

נבחרו הבכורות שיוכלו לעבוד באם ירצו, וכן להקריב קרבנותיהם. אמנם עיקר ואחריות העבודה, יהיה על שבט לוי. ולכן דוקא הם זכו לכ"ד מתנות כהונה. אמנם לאחר החטא, ניטל מהבכורות הזכות להקריב.

תירוץ שני, עד כניסת ישראל לארץ ישראל היתה העבודה ראויה להיות בבכורות, ובכניסתם לארץ היו הלויים פודים את הבכורות, כדמוכח בפרשת בא וברמב"ן שם, ומחמת החטא הקדימו הלויים לפדות הבכורות ולשמש בכהונה כבר במדבר.

*

ויובו מדרש תמוה על הפסוק **בְּנֵי בְכֹרֵי יִשְׂרָאֵל - בְּנִים שֶׁל מִי שֶׁנִּטַּל הַבְּכוֹרָה**, דהיינו שכבר אצל יעקב פסקה הזוהמא משום שעשיו לקחה ולא כמו שפרעה סבר לפגום ביעקב. והיות שהשתעבד בישראל שהם קדושים, הוא ראוי ללקות.

והטעם שממשיך המדרש: **אָמַר הַקֹּדֶשׁ לְפָרְעָה אֵי אֲתָה יוֹדֵעַ כִּמָּה חֲבָבְתִּי הַבְּכוֹרֹת, שְׁכַתְבְּתִּי בְּתוֹרָתִי לֹא תַעֲבֹד בְּבֶכֶר שׁוֹרָף**. ונקט דוקא בכור של בהמה, משום שזה מלמד אותנו, שמלבד הטעם הנ"ל שיש קדושה בבכורות, יש סוד פרטי בזה, והראיה, שגם לבכור בהמה יש קדושה, וזה מה שהוכיח הקב"ה את פרעה על כך שפגע ב'בני בכורי ישראל'.

הזוהמא, אמר הקב"ה 'בני בכורי ישראל', שיש לישראל שתי מעלות. מעלה אחת, שהם בנים למקום. מעלה שניה, שהם נקראים בכורות, דהיינו שהם חשובים, מפני שחזרה החשיבות לבכורות. ולא עוד, אלא שעתה נוסף מעלה לבכורות, שגם יהיו קדושים. מפני שהקב"ה סתר כשופי המצריים והרג בכוריהם, וטהר ישראל ובכוריהם, ושם [בכורי] מצרים תחתם. וכדי לזכור נפלאותיו, הוסיף קדושה לבכורות, ולכן ביציאת מצרים אמר 'קדש לי כל בכור'. וזה פירוש הפסוק בפרשתנו: **כִּי לִי כָל בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו' בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל בְּכוֹר שֶׁהִתְרִיתִי כְּשׁוֹפִיָּהֶם בְּאַרְצָךְ מִצְרַיִם** [שנטהרה הזוהמא], אז אדרבה **הַקֹּדֶשׁתִּי אֲתָם לִי** שהוספתי עליהם קדושה יותר מהחשיבות שהיתה לבכורים לפני החטא.

*

ולפי זה יתורץ בירור נוסף בענין קדושת שבט לוי. שמהמדרש בפרשתנו משמע שהוקדשו דוקא לאחר חטא העגל, שחטאו הבכורות ופדה הקב"ה קדושתם בלויים. וממדרשים נוספים משמע שכבר יעקב עישר את שבט לוי כדי שיעבוד בבית המקדש, וכן גבריאֵל נתן ללוי כ"ד מתנות כהונה בעת לידתו.

ויתורץ שני תירוצים. תירוץ ראשון, בתחילה אכן

מציאת ישראל במ"ת (וירא יב)

ביאור המדרש במעלת הגרים

לֹא אָמַר מְצֵאתִי אֲבֹרָהֶם כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר בְּדוֹד וּבִישְׂרָאֵל. וְעוֹד קָשָׁה דְּלֹא שִׁיךְ מְצִיָּאָה אֱלָא בְּדָבָר הָאֲבוֹד, וְהֵיכָן מְצִינוּ שֶׁהַקֹּדֶשׁ אֲבֹד שְׁלֹשׁ אֲלוֹ שְׁחֹזֵר וּמְצָאֵם.^א

אברהם ושרה כיוונו על הגרים העתידים להתגייר

וַיָּבֹא בְּאוּרֹז הַטּוֹב בְּמָה שֶׁכָּתֹב הָעֶשְׂרֶה מֵאֲמֹרוֹת בְּמֵאמֵר אִם כָּל חַי חֵלֵק ג', שְׁכָל אוֹתָן שְׁנֵים שְׁנֵי וְגוֹ אֲבֹרָהֶם וְשָׂרָה וְלֹא

מְדַרְשׁ רַבָּה סוֹף פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית (כט, א), אָמַר רַבִּי סִימּוֹן שְׁלֹשׁ מְצִיאוֹת מְצָא הַקֹּדֶשׁ, אֲבֹרָהֶם דְּכָתִיב (נחמיה ט, ח) וּמְצָאֵת אֶת לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנָיו, דּוֹד דְּכָתִיב (תהלים פט, כא) 'מְצָאֵתִי דּוֹד עֲבָדִי, יִשְׂרָאֵל דְּכָתִיב (הושע ט, י) 'כַּעֲנֻכִּים בְּמִדְבָּר מְצָאֵתִי יִשְׂרָאֵל, עכ"ל.

וְהוּא תְּמוּנָה מַה בָּא לְהַשְׁמִיעֵנִי. וְעוֹד מַה טַּעַם

פרי שמשון

פי ב', דוד נאבד ע"י שלוש נפרד מאברהם

ועוד יש לומר, שידוע אצלנו, שכשנפרד לוט מאברהם, נשאר עם לוט הניצוץ החשוב של מלכות בית דוד ומשיח, כמו שנכתב לקמן בתדושי רות (חידוש יב) ועין שם. ולעיל בסמוך (חידוש י) אמרנו על (יחזקאל כא, ח) 'והכרתי ממך צדיק ורשע', שהצדיק שאינו גמור נאבד עם הרשעים, ולוט נצול מסדום בזכותו של אברהם. ולכן מתחלה כשנשאר אותו ניצוץ של נשמת דוד בלוט היה כמו אבוד שמן הדין היה שיהיה נאבד לוט עם אנשי סדום, אמנם אחר כך כשהציל את לוט חזר ומצאו.

ביאור מדרש תמוה

ועל דרך זה נבין פונת מדרש אחר תמוה (ב"ר מא, ד) על פסוק (בראשית יט, טו) 'שתי בנותיך הנמצאות', 'מצאתי דוד עבדי' היכן מצאתיו בסדום, כתיב הכא (תהלים פט, כא) 'מצאתי דוד עבדי', וכתיב התם 'את שתי בנותיך הנמצאות', עד כאן לשונו.

שהנה במהפכת סדום הקב"ה אבד דוד כשמתה אשתו של לוט, ותכף ומיד חזר ומצאו, שנולדו עמון ומואב. וזהו היכן מצאתיו – בסדום, דלא שיד מצאיה אלא בדבר הנאבד, והיכן נאבד ונמצא בסדום, כתיב הכא 'מצאתי' וכו' וכתיב התם 'את שתי בנותיך הנמצאות', כלומר המזדמנות שנזדמן להן זין ועל ידי זה עשו המעשה^ג.

ילדו, לא היה זוגם לריק חס ושלום, אלא המשיכו בכונתם אצלם הנשמות שהם עתידות להבראות לגרים העתידים להתגיר. ואמרם ז"ל (ב"ר לט, יד) שרה מגירת הנשים ואברהם האנשים, לא אל אותן הגרים שבאותו זמן לחדר קאמר, אלא על כל הגרים שעתידיים להתגיר והיתה להם גאלה על ידי אברהם ושרה אחר שנדחו על ידי חטא אדם הראשון, עכ"ל.

המציאה היא נפשות הגרים

ומעתה כונת המדרש היא, שבעבור אברהם הקב"ה חזר ומצא כל נשמות אותם הגרים אשר היו אבודים מכח חטא אדם הראשון. ולכן אמר 'ומצאת את לבבי', לא שמצא אברהם דוקא, דהיכן מצינו שאבדו, אלא שמצא אותן הנשמות שהוא בלבבו פון להחזירם לקדושה.

דוד נאבד ע"י מיתת אשת לוט ונמצא ע"י בנותיו

וכתוב בספר הזהר פרשת וירא (ק, ב) הובא בילקוט חדש ערך אברהם סימן ס"ג, ראויים היו עמון ומואב לצאת מלוט ואשתו, אלא שהיה נגזר שיצאו על ידי זין, ולא נזדמן זין רק באותו פעם, עכ"ל. ומאחר שעמון ומואב היו ראויים לצאת מלוט ואשתו, אף דוד היה ראוי לצאת מלוט ואשתו, וכשמתה אשתו של לוט היה כמו נאבד. וכשבא הזין ועשו המעשה בנות לוט עם אביהן, היה ממש כמו מצאיה שחזר הקב"ה ומצא דוד^ה.

פרי שמשון

ג. ולא 'מצאת את אברהם'. ד. זוהי המציאה הראשונה, שהקב"ה מצא את הנפשות של אברהם. ה. נגזר על דוד שיצא מלוט ואשתו ע"י זין, ובמות אשת לוט נאבדה נשמתו של דוד. ועל ידי מעשה היין של בנותיו, נמצא דוד. ו. מובא שם הגמרא בעבודה זרה (ד, א) על הפסוק (בראשית יח, כה) חללה לך מעשת דבר הזה להמית צדיק עם רשע וגו', ומקשה הגמרא מהפסוק 'והכרתי ממך צדיק ורשע'. ומתרגמת, שצדיק שאינו גמור הקב"ה מכלה עם הרשע. ז. לפי פירוש זה, דוד נאבד היות שלוט נפרד מאברהם, ולאחר מכן היה אמור למות יחד עם אנשי סדום היות שלא היה צדיק גמור היה אמור למות יחד עם אנשי סדום, ודוד היה נאבד. אמנם היות שאברהם הציל את לוט, ניצול גם דוד. ח. לפי הפירוש הראשון, שדוד נאבד כאשר מתה אשתו של לוט. י. וצריך להבין מהו המציאה. יא. מרמז על כך שמצאו יין, ונזדמן להם המעשה שעל ידי היה המשך ללוט, ונולד דוד. וכמו שהרן נמצאו בסדום, כך דוד נמצא בסדום על ידי פעולה זו של בנות לוט.

מציאת ישראל במדבר לאחר שדור היצאים נאבד

בכך שהם שלשה מוכח שהוא מציאה

וְעָדִין נִשָּׂאָר לָנוּ לְבָאָר הֵיכָן נֶאֱבָדוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֶקְבָּה מִצָּאָם. וְיִדְוֹעַ, שְׁאָרְךָ יִשְׂרָאֵל נִתְּנָה בְּשֹׁכֵר הַשְּׁעָבוּד שֶׁנִּשְׁתַּעְבְּדוּ בְּמִצְרַיִם כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַמִּפְרָשִׁים, וְכֵמוֹ שֶׁכָּתְבֵנוּ לְעֵיל בִּפְרָשָׁה הַקּוֹדֶמֶת (חידוש יט) עַל הָיָא דְנִדְרִים (לב, א) מִפְּנֵי מָה נִעְנְשׁ אֲבָרָהָם אֲבִינוּ וְכו', וְכָךְ הִבְטִיחָם הַכְּתוּב בִּיצִיאָתָם (שמות ו, ח) 'וְהִבְאֵתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ וְנִתְּתִי אֹתָהּ לָכֶם מוֹרֶשָׁה' וְכו'.^{יג} וְאָזִי הָיוּ כָּלֶם צִדִּיקִים, וּלְבִסּוֹף קִלְקְלוּ וְנֶאֱבָדוּ וּמִתּוֹ כָּלֶם בְּמִדְבָּר, וְנִתְּנָה הָאָרֶץ לְבִנְיָהֶם שֶׁהָיוּ כָּלֶם צִדִּיקִים. נִמְצָא שְׂאֵחֵר שֶׁנֶּאֱבָדוּ הָאֲבוֹת, מִצָּא הַפְּנִים שֶׁנּוֹלְדוּ בְּמִדְבָּר^{יד} שֶׁהָיוּ מְשׁוּלִים לְעֵבְרִים^{טו}. כִּדְאֻמְרֵינוּ בִּפְרָק ז' דְּחִלִּין (צב, א) 'הִבְשִׁילוּ אֶשְׁכְּלִתִּיהָ עֲנָבִים' (בראשית מ, י) אֱלוֹ הַצִּדִּיקִים שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, עַכ"ל. וְזֶהוּ 'פְּעֻעֲבִים בְּמִדְבָּר מִצָּאֵתִי יִשְׂרָאֵל' (הושע ט, יט).

וּמִפְּנֵי שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה, מוֹכָח שֶׁהוּא דְּבָר חָשׁוּב כְּמוֹ שְׁמוּרָה שֶׁם 'מִצִּיאָה'. לְפִי שֶׁהִמְצִיאָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל אֲבָרָהָם, יֵשׁ מְקוֹם לְחִלּוֹק וְלִדְמַר שֶׁאִינוּ רְאוּי לְהִקְרָא מִצִּיאָה, הוֹאִיל שֶׁקָּשִׁים גְּרִים לְיִשְׂרָאֵל כְּסַפְּחַת (יבמות מז, ב). אָמְנָם מִמָּה שֶׁמְצִינוּ שְׁגָם נֶפֶשׁ דָּוִד בָּאָה מְזַרַע גְּרִים, וּבּוֹדָאֵי שְׁדוּד הוּא יִקָּר וְחָשׁוּב לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה מִלֶּךְ לְכָלֶם, מִכָּל שְׂאֵף שְׂאֵר גְּרִים הֵם כֶּף. וְאִם תֹּאמַר אֵף עַל פִּי שְׁדוּד הָיָה חָשׁוּב, מִכָּל מְקוֹם הָיָה בּוֹ קֶצֶת פָּגָם לְפִי שֶׁבָּא מִמּוֹאֵב, יִשְׂרָאֵל יוֹכִיחוּ שֶׁאֵין זֶה חָשׁוּב פָּגָם כָּלֵל, שֶׁהָרִי קִדְּם מִתֵּן תּוֹרָה הָיוּ יִשְׂרָאֵל וְאִמּוֹת בְּהִשְׁוָאָה אַחַת, שֶׁכָּלֶם הָיוּ רְאוּיִים לְקַבֵּל הַתּוֹרָה^{טז} וְלֹא הָיָה בְּעֶצְמָם שׁוֹם הַפֶּרֶשׁ וּפְגָם^{טז}, אֲלֹא שֶׁיִּשְׂרָאֵל קִבְּלוּהָ וְהֵם לֹא רָצוּ לְקַבְּלָהּ.^{יז}

סיכום החידוש:

המציאה השנייה, דָּוִד דְּכָתִיב 'מִצָּאֵתִי דָּוִד עֶבְדִּי' והוא בא מזרע גרים והיה מלך ובודאי הוא מציאה חשובה, ומכאן שגם שאר הגרים הם מציאה חשובה.

ויש שני מהלכים מדוע נחשב מציאה. א, היות והיה אמור לצאת מלוט ואשתו על ידי יין, אך כשמתה אשת לוט נאבד. ועל ידי בנותיו, נמצא. וזה מה שאומר המדרש 'מִצָּאֵתִי דָּוִד עֶבְדִּי' הֵיכָן מִצָּאֵתִי בְּסֻדּוֹם עַל יְדֵי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל בְּנוֹת לוֹט, כְּתִיב הִקָּא 'מִצָּאֵתִי דָּוִד עֶבְדִּי', וְכָתִיב הָתֵם 'אֶת שְׁתֵּי בְּנֹתָי הַנִּמְצָאֹת' הֵיכָן שֶׁנִּדְמָן לָהּ יוֹ, וּבִכֶּךָ נִדְמָן לָהּ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁמִּמֶּנּוּ נּוֹלַד לְבִסּוֹף דּוֹד.

המדרש הביא שלש מציאות, וצריך להבין מה המציאה שיש בכל אחד, והקשר בין שלשתם, ומה בא להשמיענו.

ויבאר שהמדרש הביא שלש מציאות, לומר שהם מציאות חשובות והגרים חשובים לישראל. ומציאה ראשונה, היא מציאת אֲבָרָהָם, דהיינו נשמות הגרים, דְּכָתִיב 'וּמִצָּאֵת אֶת לִבָּבוּ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ' ולא כתוב מצאת את אברהם, לומר שהמציאה היא הלב שלו, מה שהתכוין לגייר גיורים.

אך הייתי סובר שאינה מציאה חשובה, כי הגרים קשים לישראל כספחת. לכן משמיע לנו את

פרי שמשונו

יב. והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה'. יג. כשיצאו ממצרים. יד. דור יציאת מצרים נאבד על ידי חטא העגל וחטא המרגלים, וכבר איבדו ישראל את הזכות שלהם להיות עם בארץ ישראל. והקב"ה מצא את הבנים שלהם שקיבלו את התורה. טו. שנאמר גם בהם לשון מציאה. טז. כמו הענבים שאינם אמורים להיות במדבר, ומי שרואה אותם במדבר, יש לו מציאה. כך היו ישראל במדבר, משום שלא היה להם המשך לאבותיהם, שהרי אבותיהם חטאו ונאבדו, והדור החדש הוא בבחינה של מציאה. וזה לשון הרד"ק שם: כענבים במדבר - כמו אם ימצא אדם ענבים במדבר שהוא ארץ ציה אשר אין בו כל פרי שישמח בהם, וכמו שישמח אדם כשימצא בכורה בתאנה בראשיתה כן מצאתי ישראל במדבר ופרנסתים וכלכלתים לא חסרו דבר כאילו היו בארץ נושבת והמה לא הכירו בטובי. יז. אברהם, דוד, וישראל. יח. שהקב"ה סיבב אצל כל האומות לשאול אותם אם רוצים לקבל התורה, ולא רצו (ב"ק לח, א וברש"י ד"ה מפארו). משמע שאם היו רוצים, היו מקבלים. יט. עד מתן תורה לא היה שינוי בעצמות הנשמות בין ישראל לשאר האומות, ורק לאחר קבלת התורה היה שינוי בעצמות של בני ישראל. כ. זה מה שבא המדרש להשמיענו, שלא נזלזל בגרים, משום שהם באים על ידי הכוונות של אברהם ושרה, וגם דוד שהיה מלך היה גר, וכן כלל ישראל לפני מתן תורה היו שוים בנפשותיהם לנפשות אומות העולם.

חטאים, כבר נאבדו ישראל. אמנם הקב"ה מצא את בניהם אחריהם, דְּכָתִיב 'פְּעֻנֵיכֶם שְׁמַרְמִז עַל צְדִיקִים בְּמִדְבָּר' לפני מתן תורה, שהיו במצב של מדבר משום שלא היה להם מצוות, ואז היו שווים נפשותיהם לנפשות אומות העולם, ובמצב זה מִצָּאתִי יִשְׂרָאֵל' והקב"ה נתן להם התורה ואת ארץ ישראל. על אף שלא היה מעלה לאותו דור על אומות העולם, ומכאן גם לשאר המציאות שהם טובות, וחשובים הגרים.

מהלך ב, שדוד היה אמור לצאת מלוט, וכשנשבה לוט על ידי חמשת המלכים, היה עלול לההרג היות והיה צדיק שאינו גמור ואינו ראוי שיעשה לו נס, ועל ידי שאברהם הצילו, נמצא גם דוד. ועדיין הייתי אומר, שהגרות נחשב לפגם. לכן הביא את המציאה השלישית, יִשְׂרָאֵל שהדור שיצא ממצרים היה ראוי לרשת את ארץ ישראל, בשכר על מה שהשתעבדו, אך לאחר שמתו במדבר מחמת

תנא דבי אליהו (רבה פרשה יז)

כשהן חוזרין לעפרן שוב אינן חוזרין אלא ישראל בלבד, באהבה שהוא אוהב אותן ובשמחה ששמח בהן מעמידן מן העפר על רגליהן, ומושיבן בין ברכיו ומגפפן ומחבקן ומנשקן ומביאן לחיי העולם הבא, שנאמר 'כי כאשר השמים החדשים' וגו' (ישעיה סו, כב).

שמעוני אחיי ועמי מי שיש לו עינים יראה, לב יחכם, וכליות יבין, שאין בין אדם לבהמה כלום, וגדולה היא לאדם שמושיבין אותו עם המלך בקרון, ויסתכל בלבבו ובגופו ובעצמו, וידע הרוח ונשמה שברא הקדוש ברוך הוא בעולם מסוף העולם ועד סופו,

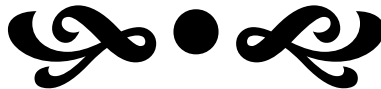

אור החיים הקדוש - רבי חיים בן רבי משה זיע"א

וְאֵת כָּל הַעֲדָה הַקֹּהִלָּה בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשָּׁנָה וַיִּתְּלִדוּ עַל מִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִקֵּץ עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה לְגִלְגָּלָתָם (א, יח)

גם שבו ביום הוכרו היחוסין של כולן, והוא אומרו ויתלדו סמוך למאמר באחד לחדש וגו'.

יודיע הכתוב כי ביום עצמו נקהלו היהודים על הדבר, והדבר יגיד שכל אחד היה לו יחוסו אצלו בלא טורח הראיה והעדיות,

יסוד ושורש העבודה

מהאי גברא רבה ויקירא, מחצב סנפירא, ה"ה כבוד הרבני המופלא ומופלג הנובן והשנון, למעלה חן ולמטה חנן, כמוהר"ר אלכסנדר זיסקינד בכמוהר"ר משה זצוק"ל.

(התארים לשון בעל הקדושה לוי זיע"א בהסכתו)

פרשת במדבר

א' במדבר | פרק שלישי

ב"ה ומתעטרא קמיה, ואמר פלניא עבד לי ומן פלניא אנא, בגין דאיהו אתער ליה לעילא, כגוונא דאיהו אתער ליה לתתא הכי נמי אתער לעילא, ועביד שלמא לעילא ותתא כמה דאתמר (ישעיה כז, ה) 'או יחזק במעזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי', 'עשה שלום לי' לעילא, 'שלום יעשה לי' לתתא, זכאה חולקיה דההוא בר נש דעביד פקנדי אורייתא כו' [בא וראה מצוות התורה עליונים הם למעלה, בא אדם ועשה מצוה אחת, אותה מצוה עומדת לפני הקב"ה ומתעטרת לפניו, ואומרת פלוני עשאי ומפלוגי אני, מפני שהוא עורר למעלה, כמו שהוא התעורר למטה כך גם מתעורר למעלה, ועושה שלום למעלה ולמטה כמו שנאמר 'או יחזק במעזי יעשה שלום לי' שלום יעשה לי', 'עשה שלום לי' למעלה, 'שלום יעשה לי' למטה, אשרי חלקו של אותו אדם שעשה מצוות התורה כו'], עד כאן לשונו.

ג' במדבר

והערה של למוד הקבלה הוא, שיוודע לאדם גדולתו ורוממותו של יוצרנו ובוראנו יתברך שמו ויתעלה, ואין אדם יכול לבוא אל קצת השגת גדולתו ורוממותו יתברך שמו מכל למודינו כמו מלימוד חכמת הקבלה, וביחוד מלימוד ספר הזוהר הקדוש והתקונים, חכמת אדם תאיר פניו מרובי העולמות העליונים הקדושים לאין קץ וסוף ותכלית. גם בראותו בשאר ספרי המקובלים, וביחוד בכתבי האריז"ל מהשתלשלות העולמות מרום המעלות עד עולם התחתון הזה, ובראותו גם כן אף קצת פרטי סדר הנהגתם מעולם התחתון עד רום המעלות לאין קץ ותכלית, מזה ישיג האדם קצת גדולתו ורוממותו של יוצרנו ובוראנו ברוך הוא וברוך שמו. וזה עיקר כוונת בריאת האדם בעולם הזה השפל והשם, לחקור ולהשיג גדולתו ורוממותו יוצרו ובוראו יתברך שמו ויתעלה.

ד' במדבר

גם מלימוד חכמת הקבלה ישיג האדם קצת מעלת תורתנו הקדושה והתמימה, כי בראות האדם בספרי המקובלים וביחוד בזוהר הקדוש ובתיקונים מפירושים נפלאים וגוראים של תורתנו הקדושה, ואיך נטמן ברמז סודות גדולים וגוראים, לפעמים בתיבה אחת ולפעמים באות אחת, גם בראותו רזין עליונים וסודות

מראשית השנה של השנה השלישית, שנה שאין נוהג בן כמשפט הראשון אשר היית מסקה עיקר למודך בפסוק או במשניות, אך בשנה הזאת תחלק שעות היום על כל למודי תורתנו הקדושה, גם על גמרא ופוסקים וקבלה ומדרשים ואגדות וספרי יריאים ומוסר, כי כל אחד מאלו הלימודים הוא צורך גדול אל האדם להערת עיניו, כי לא הערה זה כהערה זה, כי הערת של לימוד גמרא ופוסקים הוא שידע האדם כל מצוה במצוה על בוריה, כאשר נתברר כל מצוה ומצוה בגמרא הקדושה על ידי חז"ל איש מפי איש עד משה רבינו עליו השלום, ואחרון אחרון נזכר בירור אחר בירור מכל מה שלפניו בפוסקים ראשונים ואחרונים, אך אינו דומה אם יודע הדין של המצוה מהגמרא ששם נאמר שורש הדין, להיודע דת ודין מפוסקים לבד, כי אינו עומד על טעמו של דבר על המשפט ועל הדין, והרי הן אצל האדם כמו חוקה חקקתי, אבל אם לומד עם הפוסקים שורש הדין של הגמרא, אזי יודע הדין בטוב טעם ודעת. גם תועלת עצום של לימוד הגמרא עם הפסוק, הוא שיוודע הדין מהפסוק שהוא מקור הראשון, כי מפסוק אחד של תורה שבכתב יתבאר בגמרא תילי תילין הלכות שמסתעפין ממנו, והרי הוא כמו אילן שענפיו מרובים יוצאין משרש אחד, ועל דרך זה הפוסקים גם כן מהגמרא. גם תועלת גדול הוא מלימוד פוסקים עם גמרא, שהלימוד הוא בעיון גדול יותר ומתוך כך לא יבא לידי שכחה מהרה.

ב' במדבר

ואז בעשות האדם כל מצוה כהלכתה וכתקונה, עושה בזה תקונים גדולים וגוראים בעולמות העליונים הקדושים, ועושה בזה נחת רוח גדול ליוצרנו ובוראנו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד כמבואר בזוהר הקדוש ובתיקונים במקומות הרבה.

וזה לשונו פרשת במדבר (קח, א), תא חזי פקודי אורייתא עלאין אנון לעילא. אתי בר נש ועביד פקודא חדא, ההוא פקודא קיימא קמי דקודשא

יסוד ושורש העבודה

כו']. עד כאן לשונו, וכבר העתקתי כל המאמר בשלימות לעיל בשער הראשון ועיין שם.

וזה לשונו פרשת חיי שרה (קל, ב), תא חזי זכאין אנון צדיקים דאתגנוזי להו כמה טבין לההוא עלמא, ולית אתר פנימאה בכל אנון כאנון דידען רזא דמאריהון, וידעי לאתדבא בהו בכל יומא, על אלין כתיב (ישעיה סד, ג) 'עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו', מאי 'למחכה לו' כו', אלין אנון דמאריהון משתבח בהון בכל יומא, אלין אנון דאעלין בין עילאין קדישין, ואלין אעלין כל תרעי דלעילא ולית מאן דימחי בידיהון. זכאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי [בא וראה אשריהם הצדיקים שגנוזים להם כמה טובות בעולם הבא, ואין מקום פנימי בכל אלו כמותם שיודעים סוד קונם, ויודעים להתדבק בהם בכל יום, על אלו כתיב 'עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו', מהו 'למחכה לו' כו', אלו הם שקונם משתבח בהם בכל יום, אלו הם שנכנסים בין עלינים קדושים, ואלו נכנסים בכל השערים העליונים ואין מי שימחה בידם, אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא], עד כאן לשונו.

ש"ק במדבר

וזה לשונו בתקונים (תי' ל עג, ב), ווי לון מאן דגרמין דיזל ליה מן עלמא ולא יתוב לעלמא, דאלין אנון דעבדין לאורייתא יבשה ולא בעאן לאשתדלא בחכמה בקבלה, דגרמין דאסתלק נביעו דחכמה דאיהו י' מינה כו', ווי לון דגרמין עניותא וחרבא וביזה והרג ואבדן בעלמא כו' [אוי להם מי שגורמים שילל לו מהעולם ולא ישוב לעולם, שאלו הם שעושים את התורה יבשה ולא פוצים לעסוק בחכמה בקבלה, שגורמים שמסתלק ממנה נביעו החכמה שהיא י' כו', אוי להם שגורמים עניות וחרב וביזה והרג ואבדן בעולם כו'], עד כאן לשונו בקצור.

וזה לשונו תיקון מ"ג (פב, א), בראשית תמן 'אתר יבש' כו', והכי מאן דגרם דאסתלק קבלה בחכמתא מאורייתא דבעל פה ומאורייתא דבכתב, וגרים דלא ישתדלו בהון, ואמרין דלא אית אלא פשט באורייתא ובתלמודא כו', ווי ליה, טב ליה דלא אתברא בעלמא ולא יולייף ההוא אורייתא דבכתב וההיא אורייתא דבעל פה, דאתחשב ליה כאלו אחזר עלמא לתוהו ובוהו, וגרם עניותא בעלמא ואורך גלותא [בראשית שם אותיות 'אתר יבש' כו', וכך מי שגרם שתסתלק קבלה בחכמה מהתורה שבעל פה ומהתורה שבכתב, וגרם שלא יעסוק בהם, ואומרים שאין אלא פשט בתורה ובתלמוד כו', אוי לו, טוב לו שלא נברא בעולם ולא ילמד את התורה שבכתב והתורה שבעל פה, שנחשב לו כאילו החזיר את העולם לתוהו ובוהו, וגרם עניות בעולם ואורך הגלות], עד כאן לשונו.

בקשת רבינו בצוואתו:

גם מכל למודי התורה הקדושה, אף מי שלא קבל מעולם דבר מה מחבורי, בקשתי היא במאד מאד שיקבעו בו שעור למוד בכל יום, ומבטיח אני אותם שאהיה מליץ טוב בתמידות בעדם בעולם העליון, ולהשומע ינועם.

נפלאים ונוראים הנסתרים בציור האותיות, וביותר בטעמים ובנקודות ובתגין, מכל זה ישיג האדם קצת גודל מעלת תורתנו הקדושה, ועל ידי זה בא בלבו אהבת הבורא יתברך שמו, ותשוקתו גדלה עד למאוד מאוד, כי מהשגת תורתנו הקדושה יבא האדם גם כן לקצת השגה של הבורא יתברך שמו ויתעלה, כי אורייתא וקודשא ב"ה חד הוא כנזכר בזוהר הקדוש במקומות הרבה, וימצא האדם קצת מזה במאמרים הנ"ל, ומהראוי להאריך בזה מאד אך פרץ עלי פירץ גדרי לקצר בכל היותר אפשרי, ולכן מפליג הזוהר הקדוש והתיקונים בכמה מקומות גודל מעלת לימוד הקבלה לאין תכלית, וקצת להודעותהון מאמרים קצרים מזה הענין, ואף גם זאת בקצור נמרץ על צד היותר אפשרי.

ה' במדבר

בפרשת תרומה (קסא, ב) זה לשונו, קרי קודשא ב"ה לחד ממנא די מני קודשא ב"ה ברשותיה כל נשמתין דומינין לנחתא להאי עלמא, ואמר ליה זיל אייתא לך רוח פלוני, בההיא שעתא אתיא ההיא נשמתא מתלבשא בדיוקנא דהאי עלמא, וההוא ממנא אחזי לה קמי מלכא קדישא קודשא ב"ה, אמר לה ואומי לה [פירוש ומשביע אותה] דכך תיחנת להאי עלמא דתשתדל למנדע ליה ולמנדע ברזא דמהימנותא, דכל מאן דהוי בהאי עלמא ולא אשתדל למנדע ליה טוב ליה דלא יתברי. בגין כך אתחזי קמי מלכא קדישא למנדע בהאי עלמא ולאשתדל ביה בקודשא ב"ה ברזא דמהימנותא הדא הוא דכתיב כו', דהא בגין דא אייתי ליה קודשא ב"ה לבר נש בהאי עלמא כו' [קורא הקב"ה לממונה אחד שהפיק הקב"ה ברשותו כל נשמות שעתידות לרדת לעולם הזה, ואמר לו לך הבא לי רוח פלוני, באותה שעה באה אותה נשמה מלובשת בצורת העולם הזה, ואותו ממונה מראה אותה לפני המלך הקדוש הקב"ה, אמר לה ומשביע אותה שכשנרדת לעולם הזה שתעסוק לדעת אותו ולדעת סוד האמונה, שכל מי שהוא בעולם הזה ולא עוסק לדעת אותו טוב לו שלא יבא, מפני כך נראה לפני המלך הקדוש לדעת בעולם הזה ולעסוק בו בהקב"ה בסוד האמונה זהו שנאמר כו', שהרי מפני כן הביא הקב"ה את האדם בעולם הזה כו'], עד כאן לשונו.

ו' במדבר

בפרשת פקודי (רמז, ב) וזה לשונו, האי חיותא קדישא קיימא כד נשמתא סלקא ומטאת לגביה, כדין שאיל לה ברזא דחכמתא דמאריה, וכפום ההיא חכמתא דרדיף אבתרה ואדבק בה הכי יהי ליה אגרא, ואי יכיל לאדבק ולא אדבק דחי ליה לבר ולא עיילא כו' [החיה הקדושה עומדת כשהנשמה עולה ומגיעה אליה, אז שואלת אותה בסוד חכמת קונו, וכפי שרצה אחר החכמה ונדבק בה כך נותנים לו שכר, ואם יכל להתדבק ולהאחז חזקים אותו לחזק ולא נכנס

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטשיל זי"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

חדש! ניתן לשמוע וורטים וסיפורים מהבן לאשרי ברכה משולשת זי"ע
בקול העיוות 554-454-0733 שלושה 7

עורך: הרב עוזיאל אדרי
רב המרכז הרפואי סורוקה

השם "אלעזר" מורה על עזרה וסיוע מלמעלה

ממנה. ולי נראה שזה היה סייעתא דשמיא מיוחדת לאלעזר, וזה נרמז בשמו שלכן נקרא שמו "אל-עזר" שהקב"ה עזר לו וסייע בידו, שהוא לא ביצע את הדבר פלא הוזה בכוחו אלא בסייעתא דשמיא ונס, שהשם "אלעזר" מורה על סייעתא דשמיא עזרה וסיוע מלמעלה.

חידושים של "הצדיק מרעננה" על ספר בראשית

הניצוצות הקדושות שבהן הגשמי נמשכים לעוסק בתורה

נברא כדי ליתן שכר טוב לצדיקים, ואחר כך לומר כדי להיפרע מהרשעים, כי הרי הסיבה האמיתית שבשבילה העולם בשביל להטיב לצדיקים.

עוד קשה, בשלמא הצדיקים מרוצים מזה שנברא העולם בעשרה מאמרות ולא במאמר אחד, כי כך יוכיח בשכר הרבה טוב יותר, אבל הלא הרשעים יטענו, למה לא נברא במאמר אחד, בשבילנו היה לו לברואו רק במאמר אחד, ולא נתחייב כל כך על ביטול עשרה מאמרות.

ונקדים עוד דברי רבי חנניא בן עקשיא במסכת מכות (כג, ב). רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר: 'ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר' (ישעיהו מב, כא). וצריך להבין יותר לקיים קצת מצוות, כי אם היו מצוות מועטים היה קל יותר לקיים את כולם.

ונסביר דבר זה במשל הידוע מהגאון הצדיק רבי חיים ולווינר זי"ע: בשינוי לשון ואריכות קצת שיתאים לדיבור. שהנה דרך הבונים בתים לדייר עושים בחלונות בי זכוכיות ועושים ד' זכוכיות, וחורנין שבבית הכנסת היו בחלונות זכוכיות קטנות והיו ערך שלושים זכוכיות בחלון אחד, מה שאין כל העושה מבנה בית לחנות ועושה חלון ראהו שבו יסדרו דוגמאות מסחורותיו, עושה בחלון זכוכית אחת גדולה על פני כולה, מהרצפה עד לתקרה.

ולחבין כוונת שינוי זה של הזכוכיות שבחלונות בבית הכנסת ובבית פרטי ובחנות בעסק, הבנת השכל פשוט, הדייר עושה חלון כדי שיכנס האור בבית, ואינו מעוניין שיכנס מי ויחסל בביתו דרך זכוכית החלון, ומידעו שיש גנבים שובבים המשחקים בוריקת אבנים, או ההולך בילה וממשש באפילה יכול להיתקל ולבשרו הזכוכיות, על כך עושה ב' או ד' זכוכיות שיעלה הנזק פחות באם נשבר זכוכית החלון. וממילא מוכן שבבית הכנסת שאין בו בני אדם כל היום להשגיח ולגרש את אלו הזורקים אבנים, עושים זכוכיות יותר קטנים מבית פרטי, שבבית הדייר נמצא להשגיח ולשמור מנוק, אבל חלון הראהו שבחנות, עיקר כוונת החנוני למשוך בני אדם להסתכל בו כדי שעל ידי זה יבואו לקנות את הסחורה שבחנות ויהיה לו ריוח, על כך אינו דואג אולי יתקל מי שהוא יושבור זכוכית הגדולה ויזכר לשלם הרבה כסף, דאין דואג כי אם לריוחו שלו.

כן הוא בבריתא להרשב"ה הקב"ה ברא כל בראו ככוונה בעשרה מאמרות כדי לצדיקים וגם להטיב להשכים כנ"ל, ועל כך בראו ככוונה בעשרה מאמרות כדי להיפרע מהרשעים רק מעט, שלא יעשו אלא רק על אותו מאמר שבטלוהו, ואיבדו אותו במעשיהם הרעים, שנבדלו יש חלק בעולם שבראו מאותו מאמר והם גרמו לו הרס וחורבן, אבל על המאמרים האחרים שהם לא ביטלו הם לא יענשו עליהם, כי פגמו רק במאמר אחד

ו'פקודת אלעזר בן אהרן הכהן שמן המאור' (ד, טז). כתב הרמב"ן שאין אלעזר בעצמו היה נושא את כל אלה, אלא היה פקיד וממונה על הנושאים אותם. והביא ירושלמי במסכת שבת (פ"ה ה'). הובאו דבריהם ברש"י, שהיה אלעזר גיבור גדול חזק ואמין כיעקב אבינו ע"ה וכמשה רבינו ע"ה וקרו' ה' יחליפו כח', והיה נושא בעצמו את הכל משה גדול, כי הקטורת שסי"ה מנה, ושמן המאור לשנה שלימה רב מאוד קס"פ לוגין, ומנחת התמיד לא ידענו לכמה ימים ישא מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים' (תהלים קיא, ו).

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' (א, א). אמרו רז"ל במדרש 'לקוט שמעוני' (פרשת בא, קפז). הובאו דבריהם ברש"י, אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מן 'החודש הזה לכם' (שמות יב, ב). שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, אלא משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים' (תהלים קיא, ו).

הנה יש לדקדק שעל בריאת העולם לא היה אז עדיין ראייה, ויכולין אומות העולם להכחיש, מה שאין כן כשכל העולם ראה את הניסים והנפלאות ביציאת מצרים, שידוד מערכות הטבע להביא מכות מופלאות על המצרים, ומצד שני שלא ניווקו מאותן המכות בני ישראל שהיו בנייהם, וכן להוציא גוי מקרב גוי, אשר עד אז לא היה עבד יכול לברוח ממצרים. כמו שכתב רש"י (שמות יח, ט). ויחד יתרו אשר עשה ה' לישראל אשר הצילו מיד מצרים' עד עכשיו לא היה עבד יכול לברוח ממצרים שהיתה הארץ מסוגרת ואלו יצאו שישים רבוא.

ובפרט שיציאת מצרים היתה ב"חודש ניסן" שזמלו "טלה", ומזל זה הוא אז בעליית ותקופה, שהעבודה זרה של מצרים היה "הטלה" שהיו עובדים אותו, ומכל מקום כנען תחת אלקי ישראל, והוא התגבול ונאבד מן העולם והיה כלא היה אף על פי שהיה אז בשיא כוחו, ואת זה ראו אז כל העולם.

ויש לומר שזהו ביאור עומק כוונת הקושיה של רבי יצחק במדרש וברש"י, שלא היה צריך להתחיל את התורה מ"בראשית". שאין ראייה והכרח מ"בראשית" על בריאת העולם להעיד שהקב"ה ברא את העולם, ויכולין אומות העולם להכחיש, ועל כך היה צריך להתחיל ביציאת מצרים שבזמן יציאת מצרים הניסים והנפלאות שידוד מערכות הטבע שהביא מכות מופלאות על המצרים, ושכני ישראל עמו נצאן מרעיתו שבניהם לא ניווקו, וכן הפלאות להוציא גוי מקרב גוי, אשר עד אז לא היה עבד יכול לברוח ממצרים, וכאן יצאו שישים ריבוא, העולם העיד על בריאתו שכלכותו בכל משלה, והיו ליה כח מעשיו הגיד לעמו, יותר ב"יציאת מצרים" שזה ראייה על הקב"ה שברא את העולם יותר מסיפור של "בראשית".

ולפי זה אם כן מהו תירוצו של רבי יצחק במדרש וברש"י, מה טעם פתח בבראשית, משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים' (תהלים קיא, ו). ויש לומר בהקדים ביאור מה ששינוי במסכת אבות (פ"ה מ"א). בעשרה מאמרות נברא העולם, ומה תלמוד לומר, והלא במאמר אחד יכול להיבראת, אלא להיפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות, וליתן שכר טוב לצדיקים שמקימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות

ולכאורה אינו מוכן, שידוע שכל כוונת בריאת העולם היתה כדי להטיב לברואיו, כי דרך הטוב להטיב, ואם כן איך יתכן לומר שהעולם נברא כדי להיפרע מהרשעים, והרי נתלית בריאת העולם כדי להטיב, ועוד צריך להבין שעל כל פנים היתה המשנה צריכה להקדים קודם את הצדיקים ולומר שהעולם

ברכה משולשת

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן

ב"ר אשר אנשיל זי"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

הבטיח בהקדמת ספריו: כל הלומד יוגיד בשמי דברי תורה, אני מתפלל עליו תפילה קבועה בכל יום ואמליץ טובה עליו לישועות מכל צרה, לשפע בכל טוב של קדושה והצלחה ברוחניות ובגשמיות בעוה"ז ובעוה"ב, ושיתעורר ליבו ברוח טהרה ויראת שמים לעבודת ה' באמת ובלבב שלם.

מתוך עשרה מאמרות, וממילא גרמו פגם רק בחלק אחד מחלקי העולם שנבראו מעשרה מאמרות.

ידוע מה שכתוב בספרי הקדושים שהנה עשרה מאמרות הן כנגד עשרת הדיברות, כמו שכתב בזהר הקדוש (ח"ג יא, ב). ובי שמעון אומר, כתוב 'עשרה עשרה הכפ בשקל הקודש' (במדבר ז פו). עשרה מאמרות במעשה בראשית, ועשרה מאמרות במות תורה, משום שהעולם לא נברא אלא בשביל התורה.

נמצא לפי זה שבאמת נברא העולם כדי להיטיב גם עם הרשעים ולא רק עם הצדיקים, שהרי כל דיבור ודיבור מעשרת הדיברות שהרשע עובר עליו, הווה ליה כמטבל מאמר אחד שנגנזו כנ"ל, ועל כן אינו נענש אלא רק על מאמר אחד.

אך לפי זה יש לתמוה איך יתכן לומר שהעולם נברא בעיקר להיטיב עם הרשעים והרי יעשו הרבה, והרי עיקר בריאת העולם הוא כדי להיטיב עם הצדיקים שמקיימים את העולם, ולא רק להיטיב להם בדרך ממילא, שמקבלים שכר עבור כל אחד מהמאמרות שקיימוהו.

והנה אמנם אמרו רז"ל במסכת סוטה (יא, א). מידה טובה מרובה ממידת פורענות. והיינו, שהטבה לצדיקים צריכה להיות הרבה יותר מההטבה לרשעים, ואמרו רז"ל במסכת חגיגה (טו, א). אמר רבי עקיבא לכל דבר שהקיבא ברא בעולם יש דבר שנגנזו, בראשית בראשית, ברא גן עדן ברא גיהנם, ומכל אדם יש בו חלקים מוכנים לו אחד בגן עדן ואחד בגיהנם, וזה נעשה צדיק נטל את חלקו ואת חלק חברו הרשע שבגן עדן, נתחייב ונעשה רשע נטל חלקו ואת חלק חברו הצדיק שבגיהנם.

ועל כן יכולין לומר, שבאמת העולם נברא בעיקר להיטיב לצדיקים כדי שיקבלו שכר כפול ומכופל, והיינו, גם את חלקם שלהם וגם את החלק של חבריו הרשע, שעל ידי שהצדיקים מקיימים את דיבור מעשרת הדיברות בכך מתקיים מאמר מעשרה מאמרות שהרשעים ביטלוהו, ועל כן נותנים לצדיקים שכר כפול גם את החלק שלהם וגם את חלק חבריו הרשע, כי הרשע חסיד את השכר הנמצי לו על מעשה טוב שעשה וקיים, כי מאחר שברשותו אסיד את העולם, ואפילו אם קיים דיבור שנגנזו מאמר אחד, הרי הוא ניתן אחד רובו לכל רוב מעשיו שאיבד את העולם ברשותו, וגם מה שקיים אבדו ממנו, והצדיק מציל את העולם מאבדון על ידי קיום עשרת הדיברות שהם כנגד עשרה מאמרות, ועל כן זוכה הצדיק ונטל את חלקו וגם את חלק חברו הרשע שבגן עדן, כי הווה ליה כמצייל מוטו של ים ומשולחיתו של נהר, שהעולם היה צריך להיאבד בגלל מעשי הרשע, והצדיק בצדקתו הציל את העולם מאבדון וממילא הוא מקבל גם את חלקו של הרשע שהיה אמור להיאבד ולכן הכל שלו, וכאמרום ז"ל במסכת בבא מציעא (כא, ב). המצייל מוטו של ים הרי זה שלו.

וזהו תירוצו של רבי יצחק במדרש וברש"י, שהתורה התחילה מ"בראשית" משום 'כח מעשי הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים', כי כל העולם כולו שייך לישראל, גם ארצות ארצות העולם 'נחלת גוים', כי בני ישראל צדיקים שנאמר 'ועמך כולם צדיקים' (ישעיהו ס, כא). מקיימים את עשרת הדיברות, ובגלל זה העולם מתקיים ועומד ולא נחרב ממעשיהם הרעים של אומות העולם, ממילא כל העולם הרי זה כמצייל מוטו של ים שכל נחלתם וחלקם של הגוים הרי הם של ישראל.

ועל פי זה נבין את האריכות בדברי רש"י, שבתחילה תירץ קושיותיו שעל כן התחילה התורה ופתחה בבראשית, משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים' (תהלים קיא, ו). כנ"ל, ואם תאמר כקושייתנו הנ"ל שלאכארה צריך להתחיל את התורה ביציאת מצרים כי הניסים והנפלאות של יציאת מצרים מעידים על הבורא יותר מספור של 'בראשית'. על זה הוסיף רש"י ואמר, 'בראשית' אין מתקרא הוא אומר אל דרשני, כמו שדרשוהו רבותינו ז"ל בשביל התורה שנקראת 'ראשית דרכו' (ימיהו ב, ג). ובשביל ישראל שנקרא 'ראשית תבואתו' (משלי ח, כב). שהעולם נברא בשביל התורה ובשביל ישראל,

ובזה בחר הקב"ה להתחיל ולפתוח את התורה, שישאל מקיימים את העולם כי הם מקיימים את התורה הקדושה, 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים' שהכל נברא בשביל התורה ובשבילם.

והסבר הדבר, כמו שכתב בשל"ה הקדוש זי"ע (תורה שבכתב פרשת תשא). "ישראל" נטריקון "יש" שישים "ריבוא א'ותיות לתורה" (עיין 'אורי לשמים' פרשת קדושים). שכל אות ממנה היא נשמה לאחד מישראל, יש מי שיש לו אות שלמה, ויש מי שאין לו אלא חלק מאות. ועל כן נמצאים ברוך השם כמה מליונים מבני ישראל. ויש מי שנשמתו ממילוי האותיות וכידוע ליודעי חן, שהאות נחלקת לכמה וכמה ניצוצות קדושות, ועל כן מספיק שישים ריבוא אותיות של התורה הקדושה למליוני נשמות. ועיין שהארץ לבאר בספר 'רחובות נהר' להרש"ש הקדוש (בסוף ההקדמה). וכן בספר 'אוהב ישראל' (פרשת ויצא ד"ה ויחם מאבני המקום). וכן בספר 'מאור עינים' (פרשת חוקת ב. ובפרשת ואתחנן).

וכן הוא בכל דבר שישנו בעולם שנמצאים בו כמה וכמה ניצוצות קדושות המחייא אותן, ובילתו נשאר כפגר מובס. נמצא שכל העולם ומולאו נתהווה מתורתנו הקדושה, ובני ישראל שנשמתם ניצוצות קדושות מאותיותיה, יש להם כח המושך שעל ידי שיקיימו מצוות הבורא יתברך שכתובין בתורה הקדושה 'ימשיכו כל הניצוצות קדושות השייכים אל אותה המצוה, וממילא ימשך אליהם גם כן ההון הגשמי שחיותו מאותן ניצוצות קדושות.

וזהו שאמרו רז"ל במסכת ברכות (מב, א). אמר אביי תיכף לתלמידי חכמים ברכה. מיד כשנאמר תלמיד חכם בביתו, שורה הברכה בביתו, שנאמר 'ויברכני ה' בגללי' (בראשית ל, כז). איבעית אימא מהכא שנאמר 'ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף' (בראשית לט, ה). וזה 'כוח מעשיו הגיד לעמו' היא כוח התורה הקדושה שהיכן שנמצאים תלמידי חכמים תיכף שורה בו הברכה, והמארה בקליה בכל מעשה ידיו, ונעשה כמו אבן השואבת מגנעט שנמשכים אליו כל הממכות מאלוהים, כך כל הניצוצות קדושות שבדומם צומח חי מדבר, נמשכים לאיש הלומד תורתנו הקדושה ומקיימה, וממילא ימשך אליו גם כן ההון הגשמי.

ולכן בדור ההפלה שחילק ה' את העולם לשבעים שרים כמו שכתב רש"י והספרי (פרשת ואינו דברים לב, ח). 'בהנחל עליון גוים' כשהתחיל הקב"ה את העולם למכרסיו לאומות העולם ונתן את חלק נחלתם. וכן כתב רבינו בחיי (בראשית יא, ט). מתולדות בני נח שהיו שבעים איש נפרדו הגוים ויצאו מהם שבעים אומות איש ללשונו. כבר ידעת כי שבעים שרים המלאכים למעלה מנהיגים את שבעים האומות למטה, וכל אחד ואחד מן השרים יסוד לאומתו וללשונו.

אבל לישראל לא נתן חלק בעולם ולא השאיר להם בו כלום, כי הרי ידע ישראל יקבלו התורה וממילא יהיה הכל שלהם כנ"ל, וכמו שכתב 'כי חלק ה' עמו' (דברים לב, ט). היינו ניצוצות קדושות שיש בכל דבר, כי עיקר שורש הניצוצות ישנו בישראל עמו, והכלל הוא שהחלק משתוקק להיכלל בכללות שורשו, כנר באבוקה.

וכמו שהובטחנו על ידי הנביאים שלעתידי לבוא בימות המשיח יהיו כל העולם עבדים לישראל, וזה שאמר 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים', שהניצוצות הקדושות שבהן הגשמי נמשכים למעלה לעולם כנסת, ככח מעשייה הם הניצוצות הקדושות שכלל דבר, "הגיד" משלשן "מושך" שכתב 'נהר דיבור נגיד ונפיק מן קדמוה' (ניאל ז, י). פירש רש"י "נגיד" ונפיק מושך ויצא. הקב"ה "הגיד" והמשיך ונתן בניצוצות הקדושות השתוקקות להימשך, "לעמו" לפי שאותם הנניצוצות קדושות יש להם שייכות לנשמות ישראל, ועל כן בדין "לתת להם נחלת גוים". וכשיכו בני ישראל למדינתא ואמיתא, אומות העולם עצמם יודו לזה, ואדרבה יהיה כבוד אצלם לשרת את בני ישראל. יהי רצון שנזכה לזה.

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני ז"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת במדבר | גליון מס' 499

פנינה לפרשת במדבר

שכזה כלל לא ראוי שיתייחסו אליהם, שהרי אין בזה כל משמעות, ומדוע נאמר במדרש שהקב"ה סתם את פיהם של אומות העולם. היה ראוי יותר שכלל לא יתייחסו לדברים שהם אומרים. וכמובן, שצריך להבין, מה עניין היוחסין לקבלת התורה. או במילים אחרות, אם נצא מתוך נקודת הנחה שיש משמעות לטענת אומות העולם, מה היא התשובה של ספרי היוחסין?

רבינו הזר"ש מאריך בשאלה זו ובין דבריו הוא מחדש את ההסבר הבא: אומות העולם לא באו לטעון מדוע הם לא קבלו זאת, כי הסיבה לכך ברורה, שהרי הם לא רצו את התורה. הם באו לקנטר את בני ישראל מדוע הם קבלו את התורה וטענו שבני ישראל קבלו את התורה מחמת גאוותם, היות והם ידעו שהם בני יעקב, ויעקב הוא הקטן ועשו אחיו הוא הבכור, הרי שמחת גאוותם הם ביקשו להגדיל את עצמם עם כך שהם מקבלים את התורה. על כך אמר הקב"ה: אין מקום לטענה זו כלל, שכן תביאו את ספר היוחסין ושם יתברר שאתם טועים ומטעים, שכן האמת היא שעשו מכר את בכורתו ליעקב, ונמצא שיעקב הוא הגדול, ובתשובה זו נסתם פיהם של אומות העולם ושוב לא היו יכולים לטעון שמחת גאווה קבלו בני ישראל את התורה.

המדרש בפרשה, פרשת במדבר, אומר: "בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקדוש ברוך הוא. אמר להן: הביאו לי ספר יוחסין שלכם שנאמר הבו לה' משפחות עמים כשם שבני מביאין, ויתילדו על משפחותם, לכך מנאם בראש הספר הזה אחר המצות, אלה המצות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני, ואחר כך וידבר ה' במדבר סיני שאו את ראש כל עדת בני ישראל (ל', כ') שלא זכו ליטול את התורה אלא בשביל היוחסין".

המדרש מספר לנו שאומות העולם התלוננו על כך שבני ישראל קבלו את התורה ושאלו את הקב"ה: מדוע הם קבלו את התורה ולא אחרים מאומות העולם? אמר להם הקב"ה שבני ישראל זכו לקבל זאת בזכות ייחוסם, וזהו מה שנאמר בפרשתינו "ויתילדו על משפחותם", להודיענו שאת התורה והמצוות קבלו בני ישראל בזכות הייחוס.

שואל רבינו הזרע שמשון: ראשית כל, הרי חז"ל מספרים שהקב"ה הציע את התורה לאומות העולם והם סרבו ולא רצו לקחת. מה שייך אם כן שהם מקנאים בבני ישראל על התורה, בעוד שהיא הוצעה להם והם סירבו לקחת. יתירה על זאת, טענות מסוג

הלכתא כנחמני

מן המיצר - בערב פסח

לקנות, אינם מותרות! הוא זקוק להם לפני

פסח. ובמצב הזה, גם לחם לימים הנותרים, וחלב ומוצריו, הוא לא יוכל לקנות בימים הקרובים.

מה עושה יהודי במצבו? נושא את עיניו למי שמכלכל חיים בחסד, ומבקש שיאיר את עיניו בהשתדלות הראויה.

כשהלך לבית המדרש לתפילת מנחה, כהרגלו, כמה דקות לפני התפילה, שיוכל להתכונן כראוי מתוך יישוב הדעת. צד את עיניו העלון 'זרע שמשון המפואר' שהיה מונח על השולחן. כשבשמור השער מתנוססת הבטחת המחבר 'בני חיי ומזוני טבי' ללומדים בתורתו. עם שורת מחץ: 'ורבים נושעו בזכותו בכל מילי דמיטב'.

אשר, מיודענו, ראה בכך הארת עיניים, השגחה פרטית ממרומים, לפתוח לו פתח במיצר אליו נקלע. והתחיל ללמוד בגיליון, בכמה דקות שהיו לו עד התפילה. כשהוא מחליט לקבוע לימוד בספר זרע שמשון, כסגולה.

למחרת, אחרי שחרית, הוא בודק שוב את המצב בבנק, ומגלה שפתאום נכנס לו סכום גדול. סכום בלתי צפוי, שהגיע כמענק עבודה, עבור מה שבני ביתו עבדו באיזה מקום, ונצרכו לעבוד בתקופה של לפני פסח עוד כמה שעות, מה שגרם להם לחשב סכום גדול במיוחד.

בימי חג הפסח, כשקרא בהלל 'מן המצר קראתי קה, ענני במרחב קה'. כיון אשר גם על מצבו הפרטי, שזכה לצאת מאפילה לאורה, ממצוקה לרווחה. והודה לבורא עולם על שהאיר עיניו בסגולת התורה, תורת רבינו בעל הזרע שמשון. זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

אשר החליט שהשנה הוא משקיע, במה שכבר הרבה שנים הזניח. בני הבית התלוננו כבר כמה שנים, במהלך חג הפסח, שהחוסר של מוצרי חשמל, כמג'מיקס, מיקסר, תנור של פסח ועוד, מקשה עליהם מאוד את הכנות סעודות החג. כאשר, מצרכי היסוד, בהם נוהגים בביתם להשתמש בפסח, הינם די מצומצמים. וכך, הקושי הטכני, נוסף על ההגבלה הבסיסית, ומכבידה.

כל שנה מחדש, הוא דיבר על כך, שלקראת פסח הבא הוא יעשה קנייה רצינית של כל הדברים הנצרכים. השנה, חודש מראש הוא החליט לעשות, הוא בדק וראה שיש לו מספיק כסף בחשבון, יצא בשמחה לחנות החשמל, וחזר בידים עמוסות.

שבוע לפני פסח, כשנצרכו לעשות השלמות של קניות לכמה מצרכי יסוד בסיסיים, הוא מעביר באינרציה את כרטיס האשראי. ו... הכרטיס לא עובר. מנסה שוב, אולי יש תקלה. אבל זה לא עובר. במבוכה וחוסר נעימות, הוא מחזיר את המצרכים למדפים השונים, יוצא מהחנות, ומתקשר לבדוק את מצב החשבון. מה שמתברר, כמינוס עמוק! הוא חוזר הביתה, ומנסים יחד, עם כל העומס של ימי ערב פסח, להתיישב בדעתם, מה קרה?

מהר מאוד הם מבינים את מה שרבים חשים. שהקניות בכרטיס האשראי, רכישות בתשלומים, ועוד כל מיני ירקות של התנהלות כלכלית מאוד לא נבונה, שמאפיינת את בני הדור האחרון – הביאו אותם לבלבול. והם רכשו מוצרים מעבר ליכולתם האמיתית.

מה עושים כעת? המצרכים שאותם הלך

קול הישועות

פנינים ומזכירי השכל בפרשת השבוע
מתורת הזרע שמשון זי"ע

0733-454-554

לפרטים, הערות והארות, הקדשות
והנצחות: 05276-97791

לקבלת הגליון במייל:

z0772027554@gmail.com

הפעילות בחסות מידעדרוס:
08-9979095

כל הזכויות שמורות ניתן להדפיס לצורך
אישי בלבד

נא הצטרפו לתורמים הרבים
ותראו ישועות

~ עמדות נדרים פלוס >

תולדות שמשון

~ קול הישועות 0733-454-554

~ הפקדה בבנק: 20-489-411390

על שם תולדות שמשון

לרפואת וישועת עם ישראל.

עריכת והפצת הגלימות לזכות:

אברהם ישעיהו בן לאה, מיכאל בן
דבורה, יעקב יואל בן סימא שמחה,
ישראל בן חיה אהובה וזוג' מלכה שושנה
בת שירה לאה, הדסה בת ליבי, יצחק
פנחס בן ביילא, רחמים בן חנה ברכה,
ניסים בן מרסל, חיים מאיר בן עלקא,
שמעון בן תמר, יעקב בן תמו ומסעודה
מרסל בת פרחא,

לרפואה שלמה

חיה בת שולמית שרה, הדסה בת ליבי,
הרב יוסף בן מזל טוב, מכלוף בן ימנה

לעילוי נשמת:

שירה לאה בת יעקב הכהן,
דבורה רות בת לייבל לואיס,
יצחק בן עיישה, שלום פרץ בן חיים,
מרדכי בן שושנה, קלודין מזל בת סול,
דורה דינה בת סטה

לזיווג הגון בנמל בקרוב, ובני חיי ומזוני:
יצחק חי בן טוביה,
חוה לאה בת פלורה,

מכון תולדות שמשון

לז"נ הגאון המקובל חסידא קדישא

רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע

ללמוד • להתענג • להושיע

ישועה כה
לכל הלומדים
שליט"א

העוסקים במלאכת הקודש
ועושים רצון צדיק להגות בתורתו

לכל התורמים והמסייעים
שליט"א

נושאי ארון הקודש
וזוכים בכל הברכות

ברכות הצדיק הרב שמשון חיים
בן הרב נחמן מיכאל זי"ע
יחולו על ראשיכם
בני חיי ומזוני טבי

בברכה ותפילה
מכון תולדות שמשון